

Светски дан хране 2021.

Производња хране и будућност планете су (и) у нашим рукама

Већ је друга година заредом у којој се боримо са глобалном здравственом, али истовремено и једном од највећих друштвено-економских криза у историји човечанства. У таквим околностима, не чуди што тема кампање која прати обележавање овогодишњег Светског дана хране остаје иста као и прошле године - „**Наше акције наша су будућност**”, чиме нас све позива на буђење личне одговорности и подизање колективне свести, подстиче на активизам и солидарност према ближњима, према заједници, према целој планети.

ДЕТАЉНИЈЕ

Светски дан хране један је од најважнијих датума у Календару јавног здравља. Обележава се већ три деценије, у преко 150 земаља света. За датум његовог обележавања, **16. октобар**, симболично је узет дан када је основана Светска организација за храну и пољопривреду (Food and Agriculture Organisation – FAO). Ова агенција основана је давне 1945. године, непосредно по окончању Другог светског рата, са циљем да подржи, обједини и појача тадашње напоре свих земаља да што брже, и ефикасније превазиђу кризу изазвану разорним последицама рата.

COVID-19 представља нову историјску прекретницу! Пандемија је одавно препозната као много више од јавноздравственог потреса и тиме показала колико се здравље прожима кроз све друштвене системе. У протекле две године сви смо постали свеснији тога да је здравље неопходан услов опстанка и напретка друштва на свим нивоима, али исто тако и озбиљан фактор дестабилизације и неизвесности, онда када је нарушено.

Други по реду Светски дан хране обежава се у условима пандемије, која, поред осталих, несумњиво има несагледиве последице и у области доступности и безбедности хране широм света. Пандемија COVID-19 покренула је економски суноврат глобалних размера. Таква ситуација неминовно води до тога да би на већ постојећих 690 милиона гладних у свету, у долазећем периоду могло доћи нових 100 милиона људи. Такође, процењује се да чак око 3 милијарде људи није у позицији да себи обезбеди довољне количине здраве хране, а да око 10% светске популације користи храну која не задовољава основне критеријуме безбедности – храну која је загађена бактеријама, вирусима, паразитима и/или хемикалијама.

С друге стране, актуелна пандемија није потиснула неке друге, старе и познате проблеме, такође пандемијских размера. Наиме, насупрот стотинама милиона гладних, у свету и даље скоро 2 милијарде људи има прекомерну тежину или је гојазно. Чак и то није само јавноздравствени проблем. Процењује се, наиме, да ће, до 2030. године, трошкови лечења повезани са прекомерном ухрањеношћу износити око 1,3 трилиона долара годишње.

Такође, док пандемија ствара нове десетине милиона гладних у свету, процењује се да 14% глобално произведених намирница пропада услед неадекватне производње, чувања, транспорта, док чак 17% хране која дође до крајњих потрошача никад не буде искоришћена, другим речима – буде бачена.

Иако је током последњих неколико деценија остварен значајан напредак у унапређењу пољопривредне производње, глад, гојазност, деградација животне средине, рапидан губитак биодиверзитета, огромне количине хране које пропадају неискоришћене, проблеми произвођача и осталих радника у ланцу производње, тек су нека од питања која су, у доба пандемије и њом изазване економске девастације, само додатно добила на важности. Чињенице да мали произвођачи производе више од 33% светских количина намирница, као и да системи производње хране широм света упошљавају око милијарду људи - више од било ког другог привредног сектора, указују на важност уређења и унапређења ове делатности, нарочито у актуелним, пандемијским околностима.

Сагледавајући значај овог питања, у септембру 2021. године, на Генералној скупштини УН, одржан је први самит посвећен управо системима производње хране, са циљем да се креира план за радикалне промене у начинима производње, али и потрошње хране у свету.

Чињеница је да је важан задатак и озбиљан циљ за владе свих земаља да теже стварању „зелених“, одрживих политика, да промовишу бољу производњу тако што ће омогућити адекватне подстицаје за сваку иницијативу која подразумева здрав(и)у и одрживу производњу хране. Исто тако, свако од нас има делић одговорности (и заслуга) у неопходним заокретима. Морамо бити свесни да храна коју свакодневно бирамо, као и начин на који је конзумирамо, утиче не само на наше лично здравље, већ и на опстанак планете на којој живимо.

СВИ МИ, СВАКОГ ДАНА можемо бити носиоци промена у системима производње хране.

Шта то свако од нас може да учини? Ево неколико савета:

- **Увек треба бирати разноврсне свеже намирнице уместо високообрађених.**
- **2021. се обележава као Година воћа и поврћа. Ето инспирације да се конзумира што више свежих намирница. Успут можемо сазнати понешто о аутохтоним сортама.**
- **Можемо обогатити своју исхрану протеинима из биљака, нпр. из коштуњавог воћа или махунарки. Ове намирнице су јефтиније од животињских протеина, а притом су и неупоредиво мање штетне по нашу планету.**
- **Важно је добро испланирати сваку куповину намирница и припрему хране – тако се предупредује стварање вишкова, спречава се пропадање и бацање хране.**
- **Увек када за то постоји могућност, треба бирати мале произвођаче хране који су посвећени принципима одрживог развоја.**
- **Свако може бити промотер здравих принципа исхране – у својој породици, у непосредном окружењу, у заједници!**

Здравствено-промотивне активности које се реализују поводом обележавања Светског дана хране, као и увек, усмерене су ка најмлађима – њима се тада пружа прилика да поруче о значају правилне исхране за здрав живот, пренесу на њима својствен начин – бојом, обликом, речима. Стога ни ове године не изостаје традиционални ликовни и литерарни конкурс намењен предшколцима и ученицима основних школа, на тему **„Бирам паметније, храним се здравије“**. Конкурс је објављен у „Просветном прегледу“, а расписује га Институт за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут“, док га на регионалном нивоу га, са школама и предшколским установама, спроводи мрежа института и завода за јавно здравље.